

Kemenessömjén község fejlődése.

II.

Hazánk délnyugati részén terül el a festőien szép, kies fekvésű Kemenesalja, melynek északi peremén, a közte és a Pábaköz enyhén emelkedő dombvidék déli lábánál fekszik Kemenessömjén kisközség.

Arra vonatkozólag, hogy a község település folyamán mikor keletkezett, megbizható, hiteltérdemlő adatok nincsenek. A népvándorlás idején már lakott volt a vidék, ezt bizonyítja az a körülmény, hogy a község határában avarkori sírokat tártak fel.

A község fejlődésének története évszázadokra nyúlik vissza. Az első település a község mostani helyétől délkeletre volt.

Dunántul az akkori Pannónia a római birodalomhoz tartozott Kr.u. 9-274-ig, lakói a kelták voltak. A rómaiak uralmának a népvándorlás vetett véget. Atilla 497-ben megalakította a Hun birodalmát, mely halálával felbomlott. Utánna Pannóniában a keleti góthon telepedtek le, kiknek uralmát az avarok döntötték meg, a VI. században. A feltárt avarkori sírok tehát azt bizonyítják, hogy a község akkor már létezett. Akkor a község Sömjén néven szerepelt és egész a tatárjárásig fennállott. A tatárok 1241-ben feldúlták, utánna a újabb település a község mostani területén történt. Az említett, hosszan elnyúló dombok déli lábánál fekvő község-

gek északi talaját laza szerkezetű kavicsos homok alkotja, melyet évszázadokon keresztül cser-erdők borítottak. Ezekben a csererdőkbe menekültek a község védtelen lakói az 1848-49-ea szabadságharc alkalmával a községen átvonuló csapatok elől. Iderejtőzött a községben gyakran megjelenő Savanyu Józsi a pandurok üldözése elől.

A Kemenes elnevezés kavicsos, homokos talajt jelent. Innen kapták a "Kemenes" elnevezést a következő községek: Mihályfa, Sömjén, Szentmárton, Magasi, Hőgász, Pálfa, Szentpéter. A kavicsos, homokos laza talaj fokozatosan simult el középkötött vályog, majd kötött, agyagos talajjává. Így kapta a délre fekvő vidék a "Kemenesalja" elnevezést. A csererdők talaját lehetetlen lett volna a kezdetleges, primitív földművelő eszközökkel feltörni. Amint azonban a tökéletesebb eszközök ezt lehetővé tették, az erdőket kiirtották, talaját feltörték, egyrészen megindult a termelés, a többi részét meghagyták legelőnek, melyen virágzó juhtenyésztést folytattak, délebbre pedig - a községhez közel - szőlőt telepítettek. A telepítéssel egyidőben a szőlőhegy ügyinek intézésére megalakult a hegyközség. Tagjai sorából elnököt, hegybíró, hegyjegyzőt választottak. Külön nyolctagú választmánya volt. Hatáskörébe tartozott a szőlőtulajdonosok részéről felmerült panaszok, sérelmek orvoslása, a szüret idejének kitűzése. A szőlőhegy őrzésére hegypásztort

alkalmaztak. A földreform végrehajtása során a hegyközség működése megszűnt.

A község lakói tősgyökeres magyarok, akik minden beplvasztási kísérlettel szemben, minden idegen befolyástól mentesen megőrizték tradícióikat, magyarságukat.

A község lakói származásuk szerint a következőképpen oszlottak meg:

- 1./ A magukat nemesi családból származónak valló egyházasberzsenyi Berzsenyiek, a szentmártoni Radók,
- 2./ A volt kurta nemesek, Bárdosiak, Saródiak, Mesterháziak, Dóciak, Gömbösök, Árvaiak, Kisek és Bakok leszármazottaik,
- 3./ A jobbágyság leszármazottai, a zsellérek és cselédek.

Foglalkozásra nézve:

- 1./ a nagy- és középbirtokosok,
- 2./ a kis- és törpebirtokosok,
- 3./ a földnélküli agrárproletárok.

A kis- és törpebirtokosok és a földnélküli agrárproletárok földműveléssel foglalkoztak. A kis- és törpebirtokosok a saját földjükön gazdálkodtak, a földnélküli agrárproletárok, a zsellérek és cselédek pedig a mun-

káltató földbirtokosoknál végeztek földműves munkát. A zsellérek és cselédek a nagy- és középbirtokosoknál keresték meg mindennapi kenyerüket. A zsellérek napszámbérért dolgoztak és zsellérházban laktak. A lakásért 40 napi robotmunkát kellett végezniök. A cselédek évi konvenciót, ingyen cselédlakást és haszonélvezetre konvenciós földet kaptak. Nem egy volt közöttük, akik takarékos, józam életet élve felszabadították magukat a megkötöttség alól. Megtakarított pénzükből vett telkükre házat építettek és idővel önálló törpebirtokosokká lettek. Bár az 1848-i törvények a szabadköltözködési jogot biztosították, a kilencedről szóló törvényt is hatályon kívül helyezte, a társadalomnak továbbra is mellőzött, elnyomott osztálya maradt. A törvényhozásban, közigazgatásban való részvétel jogától meg volt fosztva. A társadalomnak továbbra is elnyomott, kizsákmányolt osztálya maradt.

Hálatlanság volna meg nem emlékeznünk Berzsenyi Dánielről, Egyházashetye hallhatatlan szülöttjéről, aki 1799-től 1808-ig 9 éven keresztül volt községünk egykori lakója. Itt érintette meg nemes lelkét a költészet muzsája és szólaltatta meg költői vonóját. Községünk szőlőhegyén egy cseresznyefa alatt írta fennséges ódáig. Itt fedezte fel barátja, keresztkomája Kiss János akkori nemesdömölki evangélikus szuperintendens és vette rá költeményeinek kiadására. A költő emlékére már-már a feledés homálya borult, ami-

kor a gyülekezet akkori tanítója mozgalmat indított egy emléktábla felállítására. Az emléktábla felállítása és leleplezése 1939-ben volt, amikor nemcsak községünk lakói, hanem a vidékről összesereglettek sokaságának az ünnepélyen való részvételükkel rották le a hála és kegyelet adóját nagynevű költőjük iránt. Emlékét kegyelettel zárja szívébe minden magyar. Az emléktáblát vandál kezek a felszabaduláskor lerombolták, restaurálását 1960-ban a celldömölki gimnázium végezte el.

Kötelességet mulasztanánk el, ha meg nem emlékez-nénk Kodály Zoltán zeneszerzőről is, aki az 1920-as években járt községünkben, ahol sok-sok népdal gyűjtésével gazdagította zeneköltészetünk tárházát. Községünk lakói szeretettel őrzik meg emlékét.

A kulturális élet helyi viszonylatban is nehezen indult meg. Községünkben iskola nem volt, a tanköteles gyermekek egy része a kemenesszentmártoni, a másik része pedig a kemenesmihályfai iskolába járt át iskoláztatás céljából. A tanulók tanulmányi színvoala alacsony fokon állt. A gyermekek a tanévnek csak az őszi és tavaszi időszakában, de akkor sem járt rendszeresen iskolába. Télviz idején a járhatatlan utak és a hiányos öltözet miatt lehetetlen volt az átjárás. A tanítás három tantárgyra, az olvasás, írás és számolásra szorítkozott. A mostoha anyagi viszonyok kö-

zött élő jobbágyok kénytelenek voltak 10-12 éves gyermekeiket az őszi és tavaszi időszakban a nagy- és középbirtokosokhoz napszámba járatni. A sok-sok iskolai mulasztás miatt nagyfokú volt a lemorzsolódás. Voltak gyermekek, akik egyáltalán nem jártak iskolába. Sok volt az analfabéta. Ezen az abnormális helyzeten a lakosság saját erejéből változtatni nem tudott. Érezték, hogy helyben létesítendő iskolára van szükség. Az iskola létesítésének nehéz problémáját az 1842-es évben megkezdett tagosítás oldotta meg. Az iskola felállítását az evangélikus gyülekezet kezdeményezte. Berzsenyi Miklós és Radó Ignác közbenjárására a gyülekezet részére tanítói javadalmasítás céljára a közvagyonból bizonyos nagyságú ingatlant méretett ki. Tanítói lakás és iskola céljára 1852-ben Ajkai Jánosnak egy kétszobás, zsupfedeles jobbágyházát vásárolta meg a gyülekezet saját erejéből. Az egyik szobában folyt a tanítás, a másik szobát pedig tanítójának adta át lakás céljára. A gyülekezet hívei minden áldozatra készek voltak, hogy gyermekeik helyben részesüljenek oktatásban és nevelésben. Az iskola felekezeti /evangélikus/ jellegű volt. Fenntartója az evangélikus gyülekezet lett. Említést érdemel Szabó Györgynek, Vasvármegye aranytollú főjegyzőjének neve is, aki a tanügynek mindenkor lelkes híve és támogatója volt.

Az iskolai oktatás és nevelés munkája az 1854. évben kezdődött. Az iskola első tanítója Balogh Mihály

volt, akit a gyülekezet hívei házanként éllelmeztek.

Az iskolának további tanítói voltak:

Kovács Ferenc

Szabó Antal

Papp Sándor

Kiss Magda

Ambrus Gyula

a felszabadulásig.

Mivel az Ajkai Jánostól vett ház sem a helyére épített iskola és tanítói lakás a kor kivánalmainak alacsonyága miatt nem felelt meg, a gyülekezet 1888-ban megépítette az akkori kor igényeinek mindenben megfelelő iskolát és tanítói lakást. A gyülekezet elismeréssel és hálával adózott Dr. Berzsenyi Jenőnek és Radó Dénesnek, akik eszközlői voltak az új, modern iskola létrejöttének. Az iskola 1933-ig egy tanerős volt. A magas tanulói létszám miatt a gyülekezet megszervezte a második tanítói állást 1933-ban. 1933-tól a felszabadulásig az iskola két tanerős volt. Elismeréssel és hálával kell megemlékeznünk Radó Dénes földbritokosról, aki nemes lelkének sugallatára hallgatva 10.000 koronás alapítványt tett egy Kemenessömjénben felállítandó gyermekmenedékhely létesítésének céljára. Az alapítvány összege 1922-ig a kamatokkal együtt 17.517 korona 18 fillérre szaporodott fel. Sajnos, a tekintélyes összeg az infláció évében teljesen elértéktelenedett.

Az 1914-ben kitört világháboru megsemmisítéssel fenyegette hazánk szabadságát és függetlenségét, melynek védelmében a haza hadba szólitott minden hazáját szerető magyart. Községünk is kivette részét a világháboruból. Sokan vonultak be harctéri szolgálatra. Bár hadseregünk hősiezen küzdött hazánk szabadságáért és függetlenségéért, a háborut elveszítettük. A harcok során közel háromnegyed millió magyar szenvedett hősi halált.

Községünk hősi halottai:

Kovács József
Németh Pál
Koronczai Gyula
Szabó Sándor
Döbrönte Lajos
Marsai Ferenc
Lengyel József
Horváth István.

Az 1918-ban megszűnt Világháboru után a következő évben, 1919-ben kitört a Kommunista Pártba tömörült munkásosztály forradalma, melynek célja az elnyomás és kizsákmányolás alól való felszabadulás volt. A vörös és fehér hadsereg vivta egymással ádáz harcát. A forradalomnak a Vörös Hadsereg leverése vetett végett. A Párthoz hű férfiak közül sokan elestek. Községünk emberáldozat nélkül vészelté át a forradalmat.

Azonban alig hegedtek be a világháboruban és a forradalom alatt elesettek hozzátartozóinak szívéen esett sebek; alig szenvedtük át a világháboru és a forradalom okozta megpróbáltatásokat, a bekövetkezett infláció során pénzünk elértéktelenedése okozta nehéz anyagi helyzetünket; alig jutottunk el a megbékélés révébe, kitört a II. világháboru, amelyet területi hódítási vágyuktól indítatva a németek robbantottak ki és viseltek rajtunk, Lengyelországon és Csehszlovákián keresztül Oroszország ellen. A veszélybenforgó szabadságunk és függetlenségünk védelmére akarattunk ellenére háboruba sodródtunk. Német gatonák árasztották el és tartották megszállva hazánkat. A németek leigázása alól a szovjet hadsereg szabadította fel hazánkat. Ennek a honvédő háborunak is meg voltak a maguk hősi halottjai. Községünkéből is behívtak minden fegyverviseelésre alkalmas férfit. Közülük sokan halltak hősi halált. Névszerint a következők:

Csótár Géza

Márkus Géza

Márkus Zoltán

Mógor József

Keszei Pál

Szente József,

Nagy Ferenc

Ambrus Dénes

Szabó Lajos

Tóke Károly

Tóth Dénes

Kovács Sándor

Trabak György.

Katonáink nem hiába harcoltak, az elesett hősök, nem hiába ontották vérüket, mert a szovjet hadsereg segítségével felszabadultunk és visszanyertük szabadságunkat és függetlenségünket. A felszabadulás 1945. március 27-én volt. Harcok, veszteségek, polgári és hősi halottak nem voltak.

A felszabadulás a társadalom legalsóbb néposztályát emelte fel, az elnyomók és kizsákmányolók hatalmát törte meg, mellyel egy évszázadon át tartó, elavult rendszert zárt le, és egy új korszakot nyitott meg az emberi társadalom számára.

Hazánk demokratikus állammá alakult át, népünk a szocializmus építésének útjára lépett. Egymást érték az újítások, mint ahogyan mindenütt az országban, úgy községünkben is. A helybeli népiskola is átalakult általános iskolává, nyolc osztállyal, mely a régi polgári iskola és a gimnázium alsó négy osztálya helyébe lépett. Az általános iskola felállítása lehetőséget nyújtott községünk tanulóinak, hogy az általános iskola nyolc osztályának elvégzése után tanulmányaikat továbbfolytathassák gimnáziumokban, a különböző technikumokban, majd főiskolákön, egyetemeken.

Községünk tanulói közül kettő mérnöki oklevelet, többen tanári, tanítói képesítést szereztek. Sokan jelentkeztek különböző technikumokba való felvételre.

Megjelent a földreformról szóló törvény, amely a földnélkülieket földhöz juttatta. A felszabadulás után a következő pártok alakultak meg: A Független Kisgazda Párt 8 rendes és 2 póttaggal, a Magyar Kommunista Párt 4 rendes és 1 póttaggal, a Paraszt Párt 2 rendes és 1 póttaggal volt képviselve. A Független Kisgazda Párt tagjai voltak: Sebestyén Lajos, Szabó Lajos, Németh Sándor, Rosta Sándor, Bolla Sándor, Maráczai István, Solcz Imre és Óri Lajos. Póttagok: Keszei Izidor és Zámbo Lajos.

A Magyar Kommunista Párt tagjai voltak: Buthi István elnök, Buthi Istvánné, Burján Béla, Baranyai Sándor /rendes tagok/, póttag Tóth Istvánné volt.

A különböző pártok a tagdíj beszedésén, új tagok felvételén és régi tagok kizárásán kívül egyéb tevékenységet nem fejtettek ki.

A Független Kisgazda Párt és a Paraszt Párt az államosítás évében 1948-ban szűnt meg.

A Magyar Kommunista Párt más néven ma is tevékenykedik.

A Nemzeti Bizottság 1945. áprilisában alakult meg 11 rendes és 3 póttaggal. Hatáskörébe tartozott a község közigazgatási teendőinek ellátása, felügyelet gyakorlása az egyes szervek működésével kapcsolatban.

A Nemzeti Bizottság 1947-ben szűnt meg, amikor a tanács megalakult.

A földigénylő, földosztó bizottság 1945. áprilisában alakult meg. Tagjai voltak:

Sebestyén Lajos elnök

Maráczai István

Major László

Óri Lajos

Lukács István

Kovács József

Fodor János

Scholz Imre.

Határkörébe tartozott a földigénylés, földosztás ügye és a házhelyek juttatása.

Községünkben 532 kat.hold lett kiosztva 120 személynek, 12 kat.holdat a község kapott apaállattartás céljára.

A földosztó bizottság, majd a tanács 24 egyénnek juttatott házhelyet. A Radó féle 2 kat.hold a következők között lett kiosztva:

Buthi István

Nagy Sándor

Porkoláb József

Fülöp József

Tóth István

Keszei János

Marsai Ferenc

Szakos József

Baranyai Sándor.

A Berzsenyi féle házakból lakást a következők kaptak:

Fodor József

Tóth István

Baranyai Sándor

Porkoláb József

Horváth István

Sulyok István

Szakos József

Horváth Imre

Fodor János

Horváth Ignác.

A Radó féle házakból lakást kaptak:

Buthi István, Varga Lajosné, Fülöp József, Nagy Sándor,
Kovács Istvánné, Potyondi Ferenc, Marsai Ferenc, Mógor
Ferenc.

A Dömölky féle házakból lakást kaptak a zsidók depor-
tálásakor:

Keszei János, Nagy Ferencné, Varga József, Kiss Imre
Joó József.

Minden földhözjuttatott, minden megkezdett kataszt-
rális hold után 20 pengőt tartozott befizetni a megyei
földhivatal pénztárába műszaki munkák elvégzése címén.

A földosztó bizottság 1947. március 8-án szűnt meg.

Az UFOSZ 1945-ben alakult meg.

Tagjai voltak: Németh Kálmán

Porkoláb József

Dömölki Antal

Burján Béla

Nagy Sándor

Tóth István

Tótn Istvánné

Buthi István elnök,

Szakos József

Sulyok István

Baranyai Sándor

Keszei János

Nagy Sándor

Marsai Ferenc

Az UFOSZ-nak a földigénylésnél és földosztásnál jutott szerep. Javaslatot tett arra vonatkozólag, kik igényelhetnek és kik részesítendők földjuttatásban.

Működése s földosztó bizottság megszűnésével egyidőben 1947. március 8-án szűnt meg.

A DEFOSZ is 1945-ben alakult meg: Tagjai voltak:

Zámbó Sándor, Macsotay Lajos, Fischer Ernő, Bolla Sándor, Zámbó Károly, Kiss Sándor, Fodor János, Sárközi István, Scholz Imre, Szente Gyula, Őri Lajos.

Póttagok: Tóth István, Egry Géza, Mód Sándor.

A DÉFOSZ különösebb tevékenységet nem fejtett ki, ez is 1947. évben szűnt meg.

A Radó-kastély járványkórház céljára volt igénybevéve. 1946-ban iskola és tanítói lakás céljaira volt igénybevéve. Miután a kemenesmihályfai iskola a kemenessömjéni általános körzeti iskolától egy évi együttműködés után elszakadt, a Radó kastélyra tovább nem volt szükség, éveken keresztül semmiféle célra felhasználva nem volt. Jelenleg a Gyermek-otthon részére hasznosítják, ugyszintén a Berzsényi féle kastélyt is.

A felszabadulás utáni változásoktól először idegenkedik a község lakossága, de amint üdvöz voltát megismeri, kész minden áldozatot meghozni. Ha ezen ujitások a gyakorlati élet próbáit megállják - s mint azt az élet már bebizonyította - megfelelnek a kitűzött célokna, akkor életképesek, s nyomukban megindul a nemzeti és társadalmi életben a haladás, a fejlődés és egy szebb, boldogabb magyar jövőnek kialakulása.

Kulturotthonunk története.

Visszapillantás a felszabadulás előtti helyzetre:

Hogy történetünk teljes és folyamatos legyen, vissza kell pillantanunk községünk, településünk kialakulásának kérdéséhez. Kemenessömjén már a népvándorlás korában is lakott település volt. Az első település községünk jelenlegi helyétől délkeletre terült el. Földrajzi fekvése jó. Igen közel van a járási székhelyhez, melyet kerékpáron, autóbuzson és községünktől 2 km-re lévő kemenesmihályfai vasutállomáson könnyen és gyorsan elérheti lakosságunk. Községünk olyan település, hogy szinte összeolvadt Kemenesmihályfával, amelyet érint a Budapest-Szombathely főközlekedési vasutvonal és ebből kifolyólag naponta 9 pár vonat áll meg, mellyel úgy a járási székhelyt, mint a megyei székhelyet elérhetjük s ugyanakkor könnyen és kényelmesen az ország bármely pontját is.

A fentiekből adódóan községünkből kijáró dolgozók nagy része a MÁV-nál áll munkaviszonyban és egy kisebb százaléka a megyei, illetve járási székhely üremeiben dolgozik.

Községünk lakosságának eredeti foglalkozása földműves volt, de a gazdálkodást folytatók között is sokan szereztek ipari képzettséget, kitanulták a bognár, cipész, ács, köműves szakmákat. A felszabadulás előtt

három nagy földbirtokos volt községünk területén: A Berzsenyi, a Radó és a Dömölky birtokosok. Sok szegény ember cselédeskedett ezeken a birtokokon s éltek a földpadlós, közkonyhás, kutnélküli cselédházakban, sok gyermekkel, néhol egész primitív körülmények között.

A fiatal lányok iskolai tanulmányaik befejezése után, illetve mihelyt tehették, igyekeztek a maguk megélhetését biztosítani. Közülük nagyon sokan mentek városba, Budapestre uriházakhoz cselédnek.

A lakosságból voltak olyanok is, akik a nagy gazdasági válság ideje alatt amerikai kivándorlással próbáltak szerencsét. Ezek egyrésze kintmaradt, egyrésze összekuporgatott dollárjaival visszajött, kis földterületet vásárolt magának, mint a már halott miszter bácsi, akit régi családi neve helyett csak így hívtak.

Községünkben 1917-től élt és tanított 1955-ig Papp Sándor nyugalmazott igazgató tanító. Ő fogta össze a község lakosságát s vette kézbe a népművelés irányítását. A községben három egyesület működött: az egyik az evangélikus ifjusági gyülekezet, a másik a nőegylet és a harmadik a tűzoltó egyesület volt. A község lakosságának nagyobb része evangélikus. A másik kisebb hányada katolikus vallású. A lakosság azonban összetartott vallási, vagy társadalmi rétegző-

désből probléma köztük ezideig nem merült fel. Ennek ellenére viszont néhány esetben előfordultak olyan dolgok, hogyha egy evangélikus és egy katolikus egymással házasságot kötött, azt megszólták és ugyanakkor amelyik templomban nem esküdtek, ott az esküvő ideje alatt kiharangozták, tehát az egyház tagjai sorából törölték. Az iskolai oktatásnál, de főleg a hitoktatásra beírt alsótagozatos gyermekek számánál a község lakosságának vallásosságát még most is lemérhetjük.

Az egykori evangélikus ifjusági egyesületnek az volt a feladata, hogy a fiatalságot összefogja, iskolán kívüli nevelését biztosítsa, tanítsa, szórakoztassa és az általuk tanult szindarabokkal a község lakosságát szórakoztassa, persze mindez vallásos légkörben. Az összejövetelek, próbák az iskolában voltak tekintettel arra, hogy csak ez a helyiség állt rendelkezésükre, mivel művelődési otthon ebben az időben még nem volt. Ez a színjátszó csoport a lakosság szórakoztatására előadta többek között "Házasodjunk, Falurossza, Ez a kislány megy a kutra, Huszárkisaszony, Liliomfi, Fatia-negra." A bevételből kiadásait fedezték, valamint egy protestáns árvaház javára ajánlották fel.

Mint már utaltunk arra, hogy ezeknek az előadásoknak a megtartásához megfelelő helyiség nem állt rendelkezésre, így az iskolában, valamint a község

nagyobb pajtáiban tartották olyan sikerrel, hogy több esetben is elő kellett adni. A jólsikerült előadásokkal más községeket is felkerestek.

Ezen a szórakozási lehetőségen túl községünkben más nem akadt. Villany csak 1938-tól van, az első telepesrádiót 1925-ben Papp Sándor mondhatta magáénak, ami az ifjuság szórakoztatását is biztosította. A falusi szokásos bucsun kívül általában a fiatalság és a lakosság szórakoztatását pünkösdkör, valamint majdnem minden ősszel megtartott szüreti mulatság tette ki.

Népszokások közül virágzott az ujévi korbácsolás, a karácsony előtti lucázás. A megkorbácsolt személyeknek illetl a korbácsolást végző gyereket néhány fillérrel megajándékozni. A korbácsütések az év folyamán fellépő betegségek ellen voltak hivatottak védelmet nyújtani. Divat volt továbbá a husvéti tojásfestés, ami egyben a gyermekek husvéti ajándékozását is szolgálta. Falun belül a jó mód bizonyos fokát is jelentette az a tény, ha valakinek sok piros tojása volt. Községünkön belül megöröködött az a szokás, hogy a nyári betakarítási munkálatoknál, de főleg " a takarulás " a learatott gabonának a házhoz való behordását egymásnak kölcsönösen segítették az emberek, valamint ilyenek voltak még a Kukorica "fosztáa" szüret, vagy "tollfosztás" idején.

Községünkben, ha már kissé megfakulva is, de élnek még a néphagyományok. Lakosságunk szereti és még ma is magáénak vallja ezeket. Kodály Zoltán népdalgyűjtő utja alkalmával járt községünkben, magnetofonjára, illetve fonográfiára több személy régi népdalokat énekelt.

Felszabadulásunk előtt könyvtár községünkben nem működött. Néhány kötetből álló könyvtára csak az iskolának volt. Ezeket a könyveket az olvasnivalók magukévé teheték.

Lakosságunk szórakoztatását volt hivatva a nagy fitkán községünket felkereső magán cirkuszosok, illetve egyéb hivatásos művészek.

Községünkben élt 1799-től 1808-ig Berzsenyi Dániel a nagy költő. Kedvenc tartózkodási helye a község közelében lévő Kemenesalja dombvonulat volt, melyen lakosságunk emlékének megörökítése céljából egy cseresznyefát ültetett 1939-ben. Ennek szinességététele érdekében verseiből idéztek, illetve szindarabot adtak elő. A felszabadulás után épített művelődési otthonunk a fentiekből fakadóan, tehát nem véletlenül vette fel Berzsenyi Dániel, nagy költőnk nevét.

Felszabadulásunk után a népművelési bizottság megszüntette a különböző egyesületek működését és fokozatosan szocialista ifjúsági szervezeteket alakított.

Községünk művelődési helyzete a felszabadulás után:

Lakosságunk számára 1945. a felszabadulásunk éve nagyon sok változást hozott. Az egykori földbirtokokat felosztották, a cselédházak csekély megváltási árért a lakók jogos tulajdonába ment át, mellyel kezdetét vette az az ősidők óta fennálló egészségtelen helyzetnek a felszámolása, mely e területen uralkodott.

Lassan ismét megindultak a népművelési előadások, tevékenykedett s teaesteket tartott a szülői munkaközösség. Falujárók keresték fel községünket s lakosságunknak hetente egy alkalommal mozielőadást tartottak, majd a későbbi időben ez heti két alkalomra emelkedett fel. A helyiség hiánya még ebben az időben is fennállt és így népművelési feladatainkat ezen belül a mozielőadásokat az iskolában tartották meg. Ez a körülmény lassan tarthatatlan állapotokat teremtett. A nem szakszerű és rendeltetésszerű használatbavétel igen nagy mértékben igénybevette és rongálta az iskola egyébként is szegényes bútorzatát. Néha az előző napi előadások után megfelelően még kitakarítani sem tudták. Már 1947-ben felmerült az a gondolat, hogy községünknek egy megfelelő művelődési otthonra lenne szüksége. Az anyagbeszerzés megindult és már jelentős téglahalmok emelkedtek, de az akkori korrump tanácsvezetők a téglát eladták és a pénzt saját, szennyes céljaikra használták fel.

Ezidőben a rendezvények /mozi, tánciskola, előadások/ a Berzsényi kastélyban bonyolódtak le. Innen is kiszorult a község kulturális élete, mivel ebben a helyiségben központilag lányok részére traktoros iskolát indítottak be. Közben a két másik urasági kastélyból állami gyermekintézményt alakítottak ki.

Most már nagyon komolyan felvetődött a művelődési otthon építésének a kérdése. A szülői munkaközösség vezetősége a község akkori vezető tanítójával Lampért Dezsővel az élen, levélben fordult Gcsztonyi János megyei MSZMP. titkárához, az Ő segítségét kérve a művelődési otthon megvalósításához. A szülői munkaközösség felajánlást tett a község lakossága nevében, hogy társadalmi munkában az építéshez komoly mértékben hozzá fog járulni, "nyomatéknak" 10.000 Ft-ot készpénzben le-tett az építkezés megindítása érdekében.

Kérésük meghallgatásra talált, így 1963-ban megkezdődött művelődési otthonunk építése. A megajánlásnak megfelelően a község apraja-nagyja társadalmi munkában szinte éjjel-nappal dolgozva kivette részét a munkákból. Ezzel az építkezéssel községünk lakosságának egy olyan igényét elégítettük ki, amely évtizedeken keresztül benneélt és ez is azt bizonyítja, hogy ezekre a feladatokra megoldást csak a nép állama, a szocialista állam talált. Ez az építkezés községfejlesztési költségvetésünket teljes mértékben felemész-

tette, sőt ezen túl többszázezer forintos bankhitelt is igénybe kellett venni.

A lakosság és a megyei vezetők, valamint a járás vezetőinek támogatásával 1964. november 7-én elkészült és felavatásra került, új, a kornak megfelelő, modern kulturotthonunk. A megnyitóra a fiatalság Szabó Magda "Százházas lakodalom" című színművével készült fel, s ugyanakkor a celldömölki fuvószenekar is hangversenyével méltóvá tette községünk lakosságának ünnepségét.

A fentiekből adódóan községünk lakosságának felejthetetlen emléket jelent 1964. november 7-e. Az ünnepségen a jólfelszerelt művelődési otthonunk zsefolásig megtelt. Művelődési otthonunk áll egy nagyteremből, egy klubhelyiségből, valamint magába foglalja a közel kétezer kötetes könyvtárunkat.

Művelődési otthonunk első igazgatója Dr. Magyarai Pálné tanító lett, aki a népművelési tevékenységet 1958. óta vezeti községünkön belül. A tárgyi feltételek biztosítottak lettek, így most már kulturális életünk fejlődésének akadályja nem lehet. Ennek bizonyítására szolgáljanak a következők. A fiatalság örömmel élt a lehetőségekkel és egymás után rendeztük a kabaréból, jelenetekből, egyfelvonásosokból álló műsoros esteket. Így sok szereplő megmozgatására volt lehetőség és egy-egy szereplőt nem kellett a terjedelmes szerepek betanulásával lefoglalni.

Nagy sikerrel mutattuk be új kulturális intézményünkben a lakosság szórakoztatására Tóth Miklós: "Jegygyűrű a mellényszebben" című 3 felvonásos vígjátékát is.

Ez az előadásunk mintegy a végét jelentette az öntevékeny színjátszás korszakának, mivel ezután is próbálkoztunk ilyenek, vagy ehhez hasonlók szervezésével, de megvalósításra ezek nem juthattak. Szerintünk helyesen ezeknek a fejlődés szabott gátat, mivel egyre inkább elterjed a televízió és lakosságunk művelődési igényét ez korszerűen elégíti ki. A televízión túl a Dériné színház, valamint más hivatásos művészek magasszintű, korszerű előadása szórakoztatja lakosságunkat.

Még a jelen körülmények között is tevékenyen résztvesz községünk kulturális életének formálásában illetve lakosságunk szórakoztatásában az iskolai tanulókból alakult gyermekszínházi csoport. Minden év farsangján nagyszabású műsorral szórakoztatja községünk lakosságát. Ilyenkor kivétel nélkül minden iskolás gyermek színpadra kerül. Ez a tevékenység nem azért életképebb, hogy jobb, mint a felnőtt színjátszás, hanem a gyermekszínházat tartja fenn még ezideig.

Művelődési otthon megalakulásával ideális körülményeket tudunk teremteni a népművelő ismeretterjesztő előadások számára. A gyermekotthon rendelkezik filmvevítő géppel, melyet minden olyan alkalommal készséggel bocsájtanak rendelkezésünkre, amikor az előadásokhoz filmvetítésre szükség van. A különböző filmek vetítésével tanulságossá, élvezetessé tudjuk tenni ismeretterjesztő előadásainkat, melyeket lakosságunk szívesen látogat. Az előadások témakörei nagyon változatosak s az előadást is úgy válasszuk meg, hogy előadásaik a lakosság által érdeklődéssel legyenek megtöltve. A fentiek hatására nem ritka olyan előadás van, amelyen száznál is több hallgató jelenik meg, ugyanakkor az érdeklődést tükrözi az a tény, hogy az előadás után tömegesen tesznek fel kérdéseket, míg nem teljesen megértik az előadást.

Néhány adat a legsikeresebb előadásokból:

Mit kell tudni a tbc-ről? Megjelent az előadáson 160 fő.
A fertőző májgyulladásról? 117 fő,
Születésszabályozás, családtervezés. 75 fő.
Harc a babona ellen. 92 fő.
Szülőföldünk, Kemenesalja. 100 fő.
Aktuális fertőzőbetegségek. 60 fő.
A társadalmi tulajdon védelme. 110 fő
Igy nézd a filmet! 102 fő.
Tsz. jövedelemelosztása. 83 fő.

Az agrártudomány legújabb eredményei. 85 fő.

Hogyan keletkezett az élet? 80 fő.

Sportolj velünk. 90 fő.

Délisark felfedezése. 90 fő.

Községi könyvtárunk 1950. óta működik. Először 119 kötettel, a községi tanácsházán volt elhelyezve, majd a bővülés folytán innen kikerült és az iskolában nyert elhelyezést. A művelődési otthon lehetőséget adott a könyvtár elhelyezésére s ugyanakkor az elhelyezésen túl a kötetek bővítésére is, melynek hatására jelen időszakban a kötetek száma 1800-ra emelkedett. Könyvtárunk szabadpolcos, a lakosság által látogatott, persze a megfelelő könyveket, melyek az érdeklődési körükbe tartoznak, majdnem minden esetben megtalálják. A könyvtár vezetését Lampért Lezső pedagógus látja el. A legkedvesebb irók, és a legolvasottabb könyvek az idősebbek körében a Jókai könyvek, a fiatalabbak inkább Móra, Rejtő könyvei után érdeklődnek. Nagyon keresettek azok az irások, amelyek megfilmesítést nyertek, mivel lakosságunk nagyon szereti a filmeket. Jelenleg könyvtárunknak 35 gyermekkoru olvasója, 18 ifjúsági és 26 felnőtt tagja van. A község könyvtárán kívül jelen időszakban is az iskolai tanulók rendelkezésére áll az iskolai könyvtár. Kiemelkedően szorgalmas olvasói könyvtárunknak a gyermekek közül Németh Jóska, Baranyai Sándor és a Lukács

gyerekek, a felnőttek közül Csepregi bácsi és Könczöl Jenőné, akiknek a könyvtáros már nehezen tud a könyvtáros olyan regényt adni, amit már ne olvastak volna.

Könyvtárainkat új kötetekkel a községi tanács által adományozott községfejlesztési alapból bővítjük. A könyvtár vezetője az igények alapján szerzi be az új könyveket. A könyvek propagálása könyvkiállítások, ankétok, könyvismertetések keretében történik, ugyanakkor az ismeretterjesztő előadások keretében a témához illő könyvet is a hallgatók figyelmébe ajánlja.

A mozielőadásokkal már az előzőekben foglalkoztunk, de itt is szükséges megemlíteni, hogy a televízió rohamos elszaporodásával párhuzamosan a heti két alkalommal való előadást egyre kellett lecsökkenteni, mivel a televízió a filmtől nagyon sok látogatót elvon. Az egyéb, már az előzőekben felsorolt szórakozási és művelődési lehetőségeken kívül lakosságunk általános műveltségét az alábbi tények határozzák meg:

Községünkben a lakosság rendelkezik 68 db televízió készülékkel és 170 db rádió-vevő készülékkel. A napi sajtó és egyéb lapok az alábbiak, 110 napilap, és 220 hetilap szolgálja lakosságunk egyéni művelődését.

Községünk lakossága dolgozó, szorgalmas, rendezett családi és anyagi körülmények között él. Ezt mutatja a község külső képe is. A tiszta, rendbentartott házak sora, a sok új épület, a parkettás szobák

azok igényes berendezése, a lakosság öltözködése, a háztartások gépesítése mind arra vall, hogy szocializmust építő hazánkban az emberek, illetve az emberi társadalom a neki kijáró megbecsülésben részesül.

Szinte felemelő látvány községünk utcáinak parkosítása, virágosítása, tavasztól őszig a szemet gyönyörködtető, tarkas virágosságok látványa. Boldogan mondhatjuk a költővel együtt mi is:

" A zsellér tanyák ködbe tűntek,
Rossz emlék csupán a földesur.

De a csillag, mit titkon hordtunk,
Szerte az országban lángra gyult.

Ma már egy boldog ifjúság
Épit magának szebb holnapot.
Valóság lett a sok-sok álom,
Mit egykor a tőke eltiport.

Vidám, harcos egységben állunk,
Mi ifjak, mind. Pártunk mögé.
A munka útján bátran lépünk,
Boldog, szép jövőnk felé. "

Kemenessömjén iskolai oktatásának története.

Röviden visszapillantunk a felszabadulás előtti időszakra, valamint felszabadulásunk után az államosításig eltelt időre, ugyanakkor szélesebb körben tárgyaljuk az államosítással előállt új helyzetet, az államosított általános iskola 25 éves történetét.

Arra vonatkozólag, hogy községünkben pontosan mikor indult be az iskolai oktatás, megbízható, pontos adatunk nincsen. Az első időkben iskolaköteles tanulóink úgy az 1700-as évek utolján, az 1800-as évek elején, részben a kemenesmihályfai, másrészt a kemenesszentmártoni iskolába jártak át iskoláztatás céljából. Az akkori iskolai elvek és az iskolák alacsony színvonalu felszereltsége magával vonta az oktatás nagyon primitív voltát. Iskolai oktatásról végeredményben csak annyiban lehetett beszélni, amennyiben módja volt valakinek, hogy gyermekének olyan ruhát és lábbelit biztosítson, amely télviz idején biztosította az egészséges körülmények közötti szomszéd községbe való átjárást.

Nagyon sok olyan gyerek volt községünkben, akik egyáltalán nem jártak iskolába s ugyanakkor a mezőgazdasággal foglalkozók vagy esetleg másnál cselédként dolgozók megélhetésük biztosítása céljából kénytelenek voltak 10-12 éves gyermekeiket az őszi és tavaszi időszakban a munkák végezésére az iskolából

kivenni. Ezekből az okokból kifolyólag évfolyamonként nagyon sok volt a lemorzsolódás. Voltak gyerekek, akik egyáltalán nem jártak iskolába, sok volt az analfabéta. Ezen az állapoton a lakosság saját erejéből változtatni nem tudott. Érezték, hogy helyben létesített iskolára van szükség. Az iskola létesítésének nehéz problémáját az 1842-ben végrehajtott iskolai oktatás tagosítása oldotta meg. Az iskola felállítását az evangélikus gyülekezet kezdeményezte. Berzsenyi Miklós és Radó Ignác közbenjárására a gyülekezet részére tanítói javadalmazást a közvagyonból állapították meg, valamint kiegészítésként bizonyos ingatlant is juttattak számára.

1852-ben az akkori községi tanítónak, Ajkay Jánosnak egy zsupfedeles, kétszobás házat vásárolt az evangélikus gyülekezet olyan feltétellel, hogy egyik szobában lakhat, a másikban viszont a tanítást köteles ellátni. Ezzel kapcsolatosan voltak nehézségek, de a község evangélikus lakossága az oktatással járó kiadásokat fedezte, hogy gyermekeik helyben tanulhassanak, ne kelljen nekik vidékre eljárni. Az iskola építésének, illetve az iskolai munka beindításának aktív támogatója volt Berzsenyi Miklós és Radó Ignác, kiknek a munkáját iskolánk jegyzőkönyvileg örököltette meg.

Az iskolai oktatás és nevelés munkája az 1854-es évben kezdődött meg olyan mértékben, amikor már iskolai oktatásról lehetett beszélni. Az iskola első tanítója Balogh Mihály volt, akit az evangélikusok az első időben házanként élelmeztek. Balogh Mihály iskolánknak 1854-től 1857-ig volt tanítója. Gyógyíthatatlan betegsége miatt erről a hivatásáról le kellett mondania. Az iskolai oktatás folytatója Kovács Ferenc lett, aki 1857. február 1-én lépett hivatalba. Szintén betegsége miatt kellett ettől a hivatásától megválnia. 1871-72-es tanévben segédtanítóként működött Szabó Antal tanítóképzős növendék, őket követték, mint segédtanítók Tompos Gábor és Nagy Lajos.

Néhány adatot közlünk az államásítás előtti időkből:

1930-51-es tanévben	89	tanuló	1-től 6 osztály
1940-41-es	"	58	" 1-től 6 osztály
1941-42-es	"	67	" 1-től 7 osztály
1942-43-as	"	79	" 1-től 3 osztály
1947-48-as	"	81	" 1-től 8 osztály

Mint a kimutatásból is látni lehet, hogy a felszabadulás előtt községünkben 6 osztályig volt tanítás, majd azt követően hétre, egy ismétlő osztállyal emelkedett, s ugyanakkor felszabadulásunk után, illetve egy-két évvel előtte 8 osztály lett.

Az alábbi kimutatásban felsoroljuk iskolánk fennállása óta felszabadulásunkig, mint nevelők működtek:

Balogh Mihály tanító	1854-től 1857-ig
Kovács Ferenc tanító	1857-től 1876-ig
Szabó Antal növendék	1871-1872-ben
Tompos Gábor segédtanító	1872-1873-ban
Nagy Lajos növendék	1874-1876-ig
Szabó Antal tanító	1876-től 1916-ig
Kiss Magda tanító	1932-től 1936-ig
Papp Sándor tanító	1917-től 1956-ig
Ambrus Gyula tanító	1936-től 1949-ig

Felszabadulásunk után az alábbi nevelők működtek községünk iskolájában:

Magyar Andrásné tanár Tóth Etelka	1946-től 1952-ig
Bertalan Imre tanító	1946-től 1947-ig
Gócze András tanító	1946-től 1947-ig
Péntek László tanító	1956-től 1957-ig
Lampért Dezső tanító	1957-től 1962-ig
Dr. Magyarai Fálné tanító Szentannai Gizella	1958-től folyamatosan
Vida Lajosné tanító Németh Gizella	1962-től folyamatosan

A felszabadulás után tanári karunk csak néhány évig volt ilyen nagy létszámu, de 1947-től lecsökkent és jelen pillanatban 2 tanerőből áll.

Felszabadulás után iskolánk az első időszakban önálló iskola volt, sőt még Kemenesmihályfáról is ide jártak egyes felső osztályok. 1946-tól az államosításig a celldömölki általános iskola fiókiskolájaként működött. Ekkor öt fős tanerővel rendelkezett, 1951-től 1952-ig három tanerős volt. Iskolánk története az államosítástól napjainkig.

Iskolánk államosítása 1948. évben történt meg. Az 1951-52-es tanévben körzeti általános iskolává kijelölt kemenesmihályfai iskolának lett tagiskolája. Azóta ebbe az iskolába járnak át Kemenessömjénből a felső tagozat tanulói. Ennek során iskolánk egy tanulócsoportos, kislétszámú alsótagozatu iskola lett. Az államosított iskolának első vezetője 1948-tól 1956-ig Papp Sándor tanító volt.

A Szülői Munkaközösség 1949-ben alakult meg. Az iskola oktató, nevelő munkájának mindig lelkes támogatója volt. A tanévnyitás előtt igen hathatós segítséget nyújtanak a nagytakarításban, melyet szívesen, társadalmi munkában végeznek. Különböző rendezvényekkel /teaest, fagyaltdélután/ azon fáradozik, hogy minél több, minél értékesebb felszereléseket tudjon biztosítani oktató, nevelő munkánk szemléltetéséhez. Ezideig minden

évben megrendezte a fenyőfaünnepélyt, mely alkalmával a tanulóknak füzeteket, íróeszközöket és kisebb ajándékcsomagokat adományozott. 1949. évi eredményes munkájáért a Szülői Munkaközösségünk a Vallás és Közoktatásügyi Minisztertől dicséret oklevelet kapott.

Az iskola 1953-ban a tankönyvbegyűjtés során elért jó eredményének jutalmául egy 1200 Ft. értékű rádiókészüléket kapott.

1951-ben a legrászorultabb 12 gyermek cipőutalványt kapott.

Az alábbi kimutatással azt kívánjuk szemléltetni, hogy az idők múlásával tanulóink létszáma hogyan alakult. Meg kívánjuk jegyezni, hogy a számadatok nem szolgálhatnak mérceként, mivel a körzetesítés évétől iskolánk csak alsótagozat nevelésével foglalkozik.

	1950.	1960.	1969.
Tanulók létszáma:	105	55	43
	/1-8 oszt./	/1-4 oszt./	/1-4 oszt./
Tanulócsoporthoz száma:	2	2	2
Évvégi mulasztás átlaga:	17 óra	23 óra	15 óra
Évvégi bukás:	3.1 %	2.4 %	-
Tanulm. átlag:	3.66	3.75	3.7
Magatartás:	4.4	4.98	3.8
		./.	

Községünk termelészövetkezeti mozgalma.

Szocialista mezőgazdaságunk csirái községünkben már 1952-ben fejlődésnek indult. Ebben az évben községünk első termelészövetkezete megalakult "Vörös Csillag" néven, melynek 27 tagja Könzöl Jenő elnök vezetésével utat tört az egyre fejlettebb magyüzemi mezőgazdaság megteremtése felé. Ezen termelészövetkezetünk sajnos csak éppen a kezdeti nehézségeket tudta legyőzni, mire be tudta volna bizonyítani a társasáé gazdálkodás előnyét, addigra a "Nagy Imre féle" téves politika hatására feloszlott, illetve nagyon csekély létszámra csökkent.

Az így megmaradt csekély létszámú tagság elnökének választotta Nagy Józsefet, aki a tagsággal együtt azon fáradozott, hogy az elkezdett feladatot eredményesen megoldja.

Ez a termelészövetkezet az előzőek hatására nagyon válságos helyzetbe került amit az is bizonyít, hogy az elnökei nagyon rövid idő alatt váltották egymást. Így G₃ótár Gyula és Nagy Sándor szintén, mint elnök e mozgalom sikere érdekében állt a termelészövetkezet élén.

Az első termelészövetkezet gazdálkodása ebben az időben már jó közepesnek mondható, mintegy 1200 kat. holdon gazdálkodott, ami bizony 1956.tavaszára 600-700 kat.holdra csökkent.

1956. tavaszán a "Vörös Csillag" taglétszáma jelentősen kibővült, ekkor már 34 taggal eredményes gazdálkodást folytattak.

Nagyon meglátszott dolgozó parasztságunkon az egymásnak a meg nem értése, valamint egy ujnak keresése és ennek folytán ugyancsak 1956. tavaszán megalakult a másik termelészövetkezetünk "Kemenesalja" elnevezéssel, melynek elnöke Sebestyén Zoltán lett. Ez a termelészövetkezet a község dolgozó parasztjainak tulnyomó részét magába foglalta, mivel 60 fős taglétszámmal rendelkezett. Ez a termelészövetkezet már az első időszakban is eredményesen gazdálkodott, mivel figyelembe vette az első termelészövetkezet hibáit, illetve eredményeit, amelyeket munkája során alkalmazott és így gazdálkodása rendtábilis volt.

Az 1956-os ellenforradalom hatására nemcsak az ipar, de a mezőgazdaság fejlődése is törést szenvedett. A még kiforratlan, az emberek tudatában bizonytalanul ülő nagyüzemi gazdálkodás eddigi eredményei szinte a semmibe mentek.

Az ellenséges elemek, felbujtó, izgató tevékenységének hatására termelészövetkezeteink feloszlottak. Így termelészövetkezeteink fejlődő, egészséges növekedésére 1959. január 1-éig várni kellett.

1959. január 1-ével "Előre" néven Szabó Sándor elnökle-

tével megalakult termelőszövetkezetünkben már a lakosság 90 %-a tag volt. Községünk teljes szocializálódása csak 1960-ban fejeződött be, amikor a lakosság szinte 100 %-ig a szocialista mezőgazdaság útjára lépett.

Ennek a termelőszövetkezetnek a létrehozása nem ment máról holnapra, dolgozó parasztságunknak biztosítékot kellett adni arra vonatkozólag, hogy biztos, boldog termelő, fejlődő életét a továbbiakban is elérheti. Így egyes esetekben egyes embereknek a meggyőzése az új fejlődő élet bizonyosságáról Pártunktól, illetve azok aktivistáitól nem egy esetben elég tetemes energiát vett igénybe.

Ezek a fáradozások nem voltak hiábavalók, azok az érvek, amelyek a szervezés során elhangzottak, bizonyosságot nyertek, amelyet igen fényesen bizonyít az a tény, hogy már az első évben, az alakulás évében 1 munkaegységre termelőszövetkezetünk 27 Ft-ot tudott fizetni. A második évtől kezdődően az egyesülés évéig bezáróan 29 Ft,-tól 43 Ft-ig fizettünk.

Termelőszövetkezetünk a fentiek alapján nem sokáig élvezte államunk segítőkész támogatását, mivel saját erőből olyan beruházásokat tudott eszközölni jó munkájuk gyümölcseként, mely a következőkben még jobban hozzájárult ahhoz, hogy azokat az eredményeket, amelyeket elértek, huzamosabb ideig biztosítani tudják.

A gazdálkodás eredményessége érdekében termelőszövetkezetünk vásárolt

3 db UTOS traktort,

1 db MTZ-t,

1 db U-28-as és

2 db K-25-ös traktort.

A megalapozott és eredményes gazdálkodást ebben a formában tovább fokozni nem lehetett, így Pártunk és Kormányunk javaslatára tagságunk teljes megértéssel a szomszéd község Kemenesmihályfa termelőszövetkezetével 1968. január 1-én egyesült.

Az egyesült termelőszövetkezet már az előzőekben említett alapokkal olyan feltétel mellett indult gazdaságának további fejlesztésére, melynek hatására az egyesülés évében tagságának 50 Ft-os munkaegységenkénti jövedelmet volt képes biztosítani.

Az egyesült termelőszövetkezet munkáját, illetve fejlődését ezen a helyen bővebben nem tárgyaljuk, mivel az krónikánk kemenesmihályfai részében részletes van tárgyalva.

Krónikánkat azzal a szándékkal irtuk, hogy 25 éves fejlődésünket megörökítsük, a következőkben tudomásunkra jutó a negyedszázados fejlődésünket illusztráló adatokkal folyamatosan kiegészítsük. Kérjük azokat, akik elolvassák, hogy a tudomásukra és rendelkezésükre álló adatokat részünkre szolgáltassák ki.